

in dit nummer:

Onder andere..

- **Het geheim van Westerveld**
- **Educatieve muizenactie in Zwolle**, een verslag
- **Activiteiten en excursies IVN en KNNV 2010**
- En verder: Dank je de koekoek, Excursie Lauwersmeer, Wilde plantencursus 2010, Groendoeners, De fotovraag
- en meer...

Werkgroepen IVN en KNNV overzicht coördinatoren

IVN

Excursies	Yvon van de Velden 06 - 15 55 92 17
Vogelzangcursus	Henriëtte Maan 038 - 444 76 12
Wilde plantencursus	Marlène Vaessen 0522 - 24 15 32
Groencursus	Heike Tack 038 - 337 57 57
Natuurgidsencursus	Alfred v/d Burgh 038 - 422 79 47
Jeugdactiviteiten (Groendoeners)	Tineke Burghard 038 - 444 72 27
Stands en verkoop	Fenna Westers 038 - 422 43 87
Veldlessen	Renée Cornelis 038 - 460 59 78
Groen voor Ouderen	Jan Westera 038 - 785 01 44

KNNV

Vogelwerkgroep	Jur Furda 038 - 385 82 00
Werkgroep Hydrobiologie	Marion Geerink 038 - 466 24 40
Werkgroep Knoflookpadden	Sybout Jaasma 038 - 453 75 73
Mossenwerkgroep	Elja van Dongen 038 - 376 26 96
Plantenwerkgroep	Elja van Dongen 038 - 376 26 96
	Brunhilde Reicher 038 - 4221228
Insectenwerkgroep	Leo Winter 038 - 851 94 70
Natuurbeschermingscommissie	Hans Nederhand 038 - 460 45 51
	Dirk Maas 0529 - 42 72 55
Werkgroep de Helmhorst	Erik van Dijk 06 - 22441315

Gezamenlijke werkgroep

Paddenstoelen	Anna Adams-Catin 038 - 421 71 96
---------------	-------------------------------------

Verwante werkgroepen

Roofvogelwerkgroep	Jan van Dijk 038 - 465 70 50
Steenuilwerkgroep	Bé Schilder 0529 - 49 74 28
Kerkuilwerkgroep	Arnold Verhoeven 038 - 465 59 64
Zoogdier werkgroep Overijssel	Henk Mellema 038 - 4250993

Bij de voorplaat Foto en tekst Evert Ruiter

Akkergeelster

De grote rode beuk op het van Nahuysplein is recent via een stemming uitgeroepen tot de mooiste boom van Zwolle. Zijn schoonheid wordt subtiel geaccentueerd door wat er rond zijn voet aan planten groeit. In het vroege voorjaar (nog voor het speenkruid uitbundig gaat bloeien) zijn dat ondermeer de kleine frêle gele bloempjes van de Akkergeelster, *Gagea villosa*. Het is een bolgewas uit de leliëfamilie. In Nederland is de plant zeer zeldzaam.

Zwolle is een van de weinige groeiplaatsen. Vanaf eind februari/begin maart, uiteraard een beetje afhankelijk van het weer, zijn de bloeiende planten te bewonderen. Fraaie heldergele sterretjes staan dan te schitteren in het verse groene gras.

Planning voor 2010

ZNT nr.2

Sluitingsdatum kopij: 16 april 2010

Sluitingsdatum korte mededelingen: 7 mei 2010

Streefdatum verschijning: half juni 2010

ZNT nr.3

Sluitingsdatum kopij: 27 augustus 2010

Sluitingsdatum korte mededelingen: 17 september 2010

Streefdatum verschijning: half oktober 2010

Niets uit dit nummer mag worden gebruikt voor publicatie zonder uitdrukkelijke toestemming van de redactie, de auteur of de fotograaf.

DeredactievonhetZNTaanvaardtgeenenkeelaansprakelijkheidvoorschade, voortvloeiend uit het plaatservanaangebodenfoto's, illustraties of teksten waarophet auteursrecht of portretrecht van iemand anders rust.

Buiten Kijken door Margriet van Kampen

Foto: Nicole Vervoort

... op zoek naar bijzondere wintergasten ...

'U bent zeker een soort van natuurkijker'. Vol verbazing kijkt het kleine joch op de dijk naar me op. Nou, dat kun je wél zeggen. Verrekijker in de aanslag, camera bungelend aan mijn pols, een (geleende) telescoop met statief over de schouder, zo loop ik langs de dijk, richting Vreugderijkerwaard, op zoek naar bijzondere wintergasten, zoals dat in vogelaarsjargon zo mooi heet.

Het is hartje winter. Het vriest letterlijk

dat het kraakt. Zacht krakende en geheimzinnig tingelende geluidjes tussen de half ondergelopen wilgenbosjes buitendijks verraden de wisselwerking tussen het nog beweeglijke water en het zich snel vormende ijs. Min 15 graden zou het worden. Maar ik geniet van de zonsondergang in deze serene winterwereld, waar de ondergaande zon met pastelkleurige tinten in de sneeuw reflecteert. Ik vraag me af wie nu eigenlijk een 'bijzondere wintergast' is in deze onherbergzame wereld van ijs en sneeuw: de vogels, die hier tenslotte wél kunnen overleven, of ik, die telkens weer gedwongen word terug te keren naar de mensenwereld met zijn voorzieningen.

In de verte hoor ik al de vertrouwde roep van de ganzen: het 'boerenganzen' geluid van de grauwe gans, de hoge keffende roep van de kolgans. Maar ook de wat hese roep van smienten. En tenslotte het mysterieuze trompetterende geluid van wilde zwanen.

Bij het natuurgebied aangekomen valt er van alles te beleven. Zo tegen het vallen van de avond komen hele golven ganzen en watervogels door de lucht aanzellen – hartelijk verwelkomd door reeds gearriveerde soortgenoten. Telkens weer strijken

nieuwe zwermen neer op land of op nog open watergedeelten om er de nacht door te brengen. De zwanen vormen een witte enclave op de donkere IJssel zelf, vlak onder de beschutting van de oever. Van hun welluidende roep houd ik nog het meest. Hun stemmen voeren me weg naar hun thuisland: de ongerepte moerassen en uitgestrekte toendra's van Noord-Europa en Rusland. Een sperwer vliegt laag over de grond en vindt bij één van de wilgenbosjes een gemakkelijke prooi in een verkleumd winterkoninkje.

Bij het ondergaan van de zon komt de grondmist opzetten, die zich scherp aftekent tegen de nog heldere lucht. Ik lijk wel tot aan mijn middel in een koude wattige deken te staan, die zachtjes meedeint in de avondwind. De wilgen, binnendijks, steken er nog nét met hun koppen bovenuit. Een langsvarend schip is alleen te herkennen aan over de mist voorbij glijdende boordlichten, als koplampen van een auto over een besneeuwde weg. Het wordt nu flink koud, maar ik kan er nog steeds geen genoeg van krijgen. Ganzen, zwanen en andere vogels zijn allang niet meer te zien, togedekt als ze zijn door de grondmist, alleen hun stemmen zijn nog duidelijk te horen, als een vriendschapspe-

lijk 'goedenacht'. Op het water zwemmen nog een paar wilde zwanen onder enkele mistflarden uit; transparante wezens uit een andere, pure wereld en hun roep heeft iets weemoedigs..

De mist breidt zich nu uit en neemt zelfs bezit van de maan, die eerst groot en rozerood aan de horizon verschenen was. De wereld wordt nu klein en oneindig tegelijk, wit én duister. Geen dualiteit, geen tegenstellingen, want er zijn geen kleuren meer en geen contouren, die het één van het ander onderscheiden. Ver weg en dichtbij hebben hun betekenis verloren.....

Ik had me dit keer laten verleiden om allerlei spullen mee te sjouwen: ik had zó graag iets van dit schoons willen vastleggen om mee terug te nemen naar de mensenwereld om maar iets te laten zien van deze rijkdom, waar ik zo vol van ben. Maar eens te meer voel ik me daartoe niet in staat. Ik weet alleen dit: mijn zintuigen hebben dit opgezogen en mijn wezen is er van doordrongen. Dit is het dan en het is niet voor niets geweest.

Terug bij de auto, merk ik dat ik geen foto's gemaakt heb, niet door de telescoop gekeken heb en mijn verrekijker is inmiddels bevroren.

Ik zélf ben een soort van natuurkijker én een bijzondere wintergast.

Foto: Nicole Vervoort

Redactioneel

Het luchtruim van Zwolle

Er valt van alles te beleven in het Zwolse luchtruim. Vanaf half december worden we bijna dagelijks verrast met buien die echte sneeuw brengen, veel sneeuw. Ook zijn er trieste dagen dat sombere slierten mist het zicht op zonnestralen belemmeren. Gelukkig dringt dan toch zo nu en dan het gesnater van grote vluchten ganzen door tot op de Zwolse bodem. Ik word altijd blij als ik mijn vriendjes hoor. 'Er is leven daarboven!' Meer verrassingen hebben Zwolle via de lucht bereikt: een pestvogel, een Europese kanarie, een dwerggans. Voor je het weet, zijn ze ook al weer gevlogen. Maar niet alles wat er in de lucht zit, kun je zien of horen. Heeft de Q-koorts bacterie *Coxiella burnetii* ons al gevonden? Drachtige geiten en schapen worden wekenlang angstvallig weggestopt in schuurtjes achteraf, alsof kieren niet bestaan en deuren nooit open hoeven. Soortgenoten elders hebben het nog slechter getroffen, die worden preventief geruimd. De volksgezondheid gaat boven de economie. Nu wel. CO2 zie je ook niet, maar het is er wel. Met deze aanhoudende kou stoten onze CV ketels extra veel uit van dit 'gevaarlijke' gas. Ook boven sportscholen en in slaapkamers kunnen verhoogde concentraties worden aangetroffen. Laten we het in de bodem pompen. Misschien tappen we dan binnenkort 7 UP uit de waterleiding. Leuk! Maar nu genoeg gefantaseerd en terug naar de realiteit.

Een bloedmooi ZNT ligt voor uw neus. Een nieuw jaar, een nieuwe kleur. Wij gaan met onze tijd mee. Na frisgroen, stemmig herfstbruin en rustig ijsblauw, koos de redactie nu voor het rood van kersen, frambozen, rozen en bloed. De natuur is vele kleuren rijk.

Als het gelukt is, is het papier nu witter dan eerst en nog altijd even goed voor het milieu. Nu komen de foto's beter tot hun recht.

De tekening van Willemien ontbreekt. Ze had een keer-tje geen tijd, maar in juni is ze er gewoon weer bij.

De redactie is inmiddels op volle sterkte. Jeroen Mulder is ons team komen versterken en ook Jur Furda heeft zich als nieuw redactielid aangemeld. Het gaat goed! Wij wensen u veel leesplezier.

februari 2010,

Anja Bosman – de Haan

Inhoudsopgave

Buiten Kijken door Margriet van Kampen	3-4
Redactioneel	5
Natuur in en om het huis door Henriëtte Maan	6
Het geheim van Westerveld door Bernadet van der Veen	7-9
Bijzondere waarnemingen op Westerveld door Gerrit Reitsma	10-11
Wilde Plantencursus 2010	12-13
IVN Excursieprogramma lente en zomer 2010	14-15
Goed bekeken door Gerard Beersma	16
Rooster Paddenstoelenwerkgroep Zwolle	17
Archief ZNT bijna compleet	17
Gratis af te halen	17
Excursie Lauwersmeer door Erica de Koning	18-19
Oproep: Braakballen	19
Groendoeners door Tineke Burghard	20
Van de IVN Bestuurstafel	21
Voorjaarsweekend Schiermonnikoog	22
Programma KNNV Zwolle voorjaar en zomer 2010	23-25
De educatieve muizenactie van Zwolle door Tonny Valk	26-29
Van de KNNV Bestuurstafel	30
Welkom bij KNNV Zwolle	30
Nationale Boomfeestdag in Zwolle	30
Dank je de koekoek? door Jeroen Mulder	31-32
De fotovraag	33
Drijfveren	34

Natuur in en om het huis

door Henriëtte Maan

*... een gevoel
van aangenaam
gezelschap...*

Veel mensen vragen mij: "Voel je je erg alleen?", of ze wensen mij sterkte met mijn eenzaamheid.

Mijn man is veel op reis, onze kinderen wonen niet in de buurt en ik ben dus vaak alleen thuis. Als ik iedereen weer eens heb uitgewuifd, word ik soms inderdaad overvallen door een heel verdrietig gevoel, ook al vertrouw ik erop ze allemaal binnenkort weer te zien. Bovendien heb ik goede burens en lieve vrienden. Maar toch, ineens kan het in huis heel leeg zijn ...en dan komt de merel - die elke ochtend al vanuit zijn struik aan komt zetten als wij de keukendeur open doen- mij op het tuinpad tegemoet, als ik van het station thuiskom en is dat lege gevoel op slag verdwenen. Ik ga de merel wat brood geven, ik zie dat ook de mezen op mij letten en vul de vetbollen aan. In het vogelvoermandje gaat een zaden- en haveremoutmengsel. Even later, als ik binnen ben, komt de roodborst langs en in de loop van de dag komen de groenlingen op de pinda's af. De houtduiven en vinken scharrelen op de grond hun kostje bij elkaar. Er zijn de laatste jaren ook twee paar ringmussen, die dol zijn op de vetbollen, net als de glanskoppen en de staartmezen. Gaaien pikken ook een graantje mee en natuurlijk de eksters, beeldschoon steken ze nu af tegen de sneeuw.

Als ik geluk heb, zie ik een grote bonte specht gekruld om de vetbol. Ziet er vreemd uit, ik moet goed kijken, maar zie dan zijn rode onderkant, zwart witte vleugels en als het de man is, zijn rode pet. Hoezo eenzaam? Met zoveel 'volk' in mijn tuin?

En binnenshuis ben ik ook niet zo alleen als het lijkt. 's Zomers scharrelen er pissebedden rond en oorwurmen. Sinds ik een loeppotje heb, neem ik wel eens de tijd om ze nader te bekijken en zo leer ik, met behulp van een insectengids, mannetjes en vrouwtjes oorwurmen en bruine van grijze pissebedden te onderscheiden. En wat er niet allemaal vliegt, veel lastiger om te vangen, maar als je de moeite neemt om zo'n vliegend wondertje goed te bekijken, dan kan de schoonheid van een enkel gaasvliegje heel troostrijk zijn. Maar ook minder ingewikkeld kan een verdwaald lieveheersbeestje, grappige snuitor of mooi gekleurde wants mij een gevoel van aangenaam gezelschap geven. Minder prettig vond ik jarenlang de spinnen, die mij 's avonds overvielen vanuit onverwachte hoek. Maar hier is een wonder geschied: ook die gaf ik weleens aandacht en dan zie je springspinnetjes met leuke streepjes, trilspinnen die aandoenlijk gaan trillen bij storing, hooiwagens die lopen als ballerina's en die harige spinnen met hun roodbruine potensinds ik ze in hun -vele- spinnenogen heb gekeken, loop ik ook voor hen warm.

Dus voel je je eenzaam, kijk dan goed om je heen en je zult zien dat je niet zo alleen bent!

Foto's: Nicole Vervoort

Het geheim van Westerveld

tekst en foto's Bernadet van der Veen

't Huis Westerveld by Zwolle, 1729', tekening door Abraham de Haen.

Bron: De havezaten in Salland en hun bewoners, door Jhr. A.J. Gevers en A.J. Mensema.

Wie had kunnen denken dat een onderzoek naar een vuilnisbelt in Zwolle zulke bijzondere wetenswaardigheden zou opleveren? Ik in elk geval niet. Toen we in het voorjaar van 2009 bij de natuurgidsenopleiding de opdracht kregen om veldonderzoek te doen binnen één van de natuurgebieden in en om Zwolle, was de keuze snel gemaakt. Ik en twee medecursisten kozen het Westerveldse Bos. Het was lekker dichtbij huis en de voormalige vuilnisbelt in het gebied zou zeker een goed verhaal opleveren voor het eindrapport. Dat het gebied echter veel meer geheimen huisvest dan de vuilnisbelt, had ik van tevoren niet kunnen bedenken. Na ruim een half jaar onderzoek is Westerveld voor mij veranderd van een 'simpel park met een hoge bult', in een gebied met een rijke historie en verrassende ecologische elementen.

Het Westerveldse Bos is tegenwoordig een bekend recreatiegebied in het noorden van Zwolle. Het bestaat uit een laagliggend, aangelegd bos en een met grond bedekte, oude vuilstort met daaromheen volop wandelroutes en mountainbikepaden. Van oorsprong is het gebied echter totaal anders. Tot 1930 bestond het gebied voornamelijk uit rietland, hooiland en dijklanden.

Bijna volledig door mensenhanden gevormd

Na 1930 is, vooral door het ingrijpen van de mens, het gebied langzaam veranderd. In die tijd begonnen men met het storten van afval in het huidige Westerveldse Bos. Het vuil was huishoudelijk afval van de gemeenten Zwolle en Zwollerkerspel. Door de stort is de huidige 'berg' ontstaan. Na 1970 is de vuilnisbelt vooral opgehoogd met bouw- en sloofafval.

In 1990 is de vuilnisbelt uiteindelijk bedekt met een laag vruchtbare grond. Vervolgens is hier bos aangeplant.

Net als de bult, is ook het bos aan de andere zijde van de Holtenbroekerdijk door mensenhanden gevormd. In 1990 is hier door de gemeente Zwolle ca. 30 hectare grasland ingeplant met es, zwarte els, zomereik, schietwilg en haagbeuk.

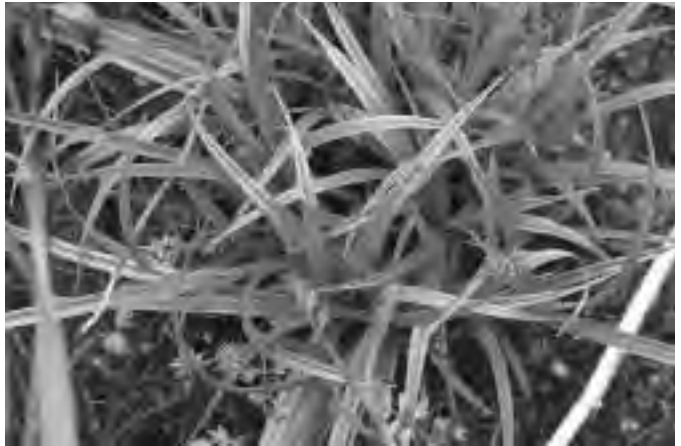
Het enige groen, dat ook van oorsprong in het gebied voorkomt, is het bos dat je ziet als je op de Langenholterdijk met je rug naar de Noorderkolk toe staat. Deze strook bos staat al vanaf ca. 1850 op de kaart van Zwolle. Het is oud elzenbroekbos, dat vroeger gebruikt werd als hak- en brandhout. Ten onrechte wordt vaak gedacht dat het elzenbroekbosje dat langs de Holtenbroekerdijk staat, ook reeds zo oud is. Dit is echter niet het geval. Navraag bij de gemeente Zwolle wijst uit dat dit bosje (zwarte elzen) pas is aangeplant in 1985.

Stimuleren variatie in flora en fauna

Het beheer van de gemeente Zwolle is erop gericht om de variatie in planten- en dierenleven binnen het Westerveldse Bos zoveel mogelijk te stimuleren. De introductie van een gescheperde schaapskudde is hier een goed voorbeeld van.

In mei 2009 startte de gemeente een proef van drie jaar met een schaapskudde, die in en om de stad Zwolle het groen gaat begrazen als alternatief voor het traditionele maaien. De kudde bestaat uit 100 tot 200 schapen en graast onder andere in het Westerveldse Bos.

De voordelen van een schaapskudde ten opzichte van maaien zijn groot. Schapen hebben immers smaak. Zij eten sommige planten wel en laten andere staan. Door het grazen van de schapen ontstaat dus een ietwat rommeliger, maar ecologisch veel interessanter beeld. Er ontstaan kale, schrale plekken met daartussen een aantal voor schapen 'onsmakelijke' pollen, die blijven staan. In deze onaangeroerde vegetatie kunnen muizen en insecten vervolgens overwinteren.

Geelgroene Zegge

Vlieg op parnassia

gescheperde schaapskudde

*... een gebied met
een rijke historie
en verrassende
ecologische
elementen...*

Ook de overgangen tussen bijvoorbeeld bos en grasland worden door begrazing minder hard. De verschillende deelgebieden lopen vloeiender in elkaar over, wat ook weer een positief effect heeft op de variatie in flora en fauna.

Ook het afgegraven stuk land aan de oostelijke rand van het jonge, in 1990 aangeplante, bos is een voorbeeld van het ecologisch interessanter willen maken van het Westerveldse Bos. Van oorsprong is dit een zeer nat gebied. Voor de aanleg van de dijken liep het regelmatig onder water, met als gevolg een afzetting van een dikke laag rivierklei. Deze laag vormt nu de bovenste bodemlaag (ca. 40 cm) in het jonge bos. In het afgegraven gebied ten oosten van dit bos is de kleilaag verwijderd. Hierdoor is de grond schraal geworden en bloeien er nu veel plantensoorten die elders in het Westerveldse Bos niet voorkomen. Voorbeelden hiervan zijn de parnassia, het fraai duizendguldenkruid en de geelgroene zegge. Deze laatste plant was voor het afgraven van dit gebied nog niet eerder in Zwolle aangetroffen.

Huis Westerveld

De schaapskudde en het afgegraven gebied waren voor mij twee verrassende elementen die naar voren kwamen in het onderzoek naar het Westerveldse Bos. De grootste verrassing was echter de ontdekking van een oude havezate, die voornamelijk te danken was aan een van mijn medecursisten.

Onderaan de Langenholterdijk staat tegenwoordig een boerderij met bijgebouwen. Naast dit huidige woonhuis stond ooit de grootste havezate van Salland: Huis Westerveld. De standplaats van de havezate is nog steeds terug te vinden op luchtfoto's van dit gebied. Kijk maar eens op google maps. Naast de huidige bebouwing zie je een groot aantal vale plekken in het gras. Die plekken geven aan waar het kasteel ooit heeft gestaan. Huis Westerveld werd rond 1600 gebouwd. In grootte werd de havezate misschien alleen geëvenaard door de huizen Haerst en Werkeren in Mastenbroek. De eigenaar van het 'Huis Westerveld' bezat volgens de geschiedenisboeken niet alleen een ruim en sierlijk slot, maar ook een enorme hoeveelheid grond. Het gebied Westerveld was enorm groot en was een belangrijk element in de Zwolse geschiedenis.

Huis Westerveld is bewoond tot ca. 1800. Daarna werd het in 1816 voor afbraak verkocht, waarna het in verval is geraakt. Het poortgebouw is uiteindelijk als laatste restant van de havezate afgebroken. Dit gebeurde rond 1850.

Het geheim

Maar is de havezate ook het echte geheim van Westerveld? Sommigen zullen zeggen van wel, anderen zullen de schaapskudde wellicht het interessants vinden en mountainbikeliefhebbers zijn misschien weer compleet lyrisch over het aangelegde crosspad. Kortom: iedereen heeft zo zijn eigen geheim van Westerveld. Voor mij is het vooral de verscheidenheid. Aan het begin van het onderzoek had ik niet gedacht dat een relatief klein gebied zo veel geschiedenis en diversiteit in flora en fauna met zich mee zou dragen.

Westerveld biedt volgens mij voor ieder wat wils. Het is in ieder geval een bezoekje waard.

Bijzondere waarnemingen op Westerveld

Waar gebeurd op 14 januari 2010, halverwege de middag.

Al vele jaren maak ik bijna dagelijks een flinke wandeling door het Westerveldse bos. Op deze tochten heb ik altijd een fotocamera bij me en regelmatig kom ik thuis met prachtige beelden. Ieder jaargetijde heeft zijn eigen pracht en met de camera's van tegenwoordig hoef je niets meer te missen op fotogebied.

Vandaag ben ik al weer op weg naar huis, als ik iets aan de rand van het bos zie bewegen. Ik kan het vanaf de weg niet goed zien, maar het lijkt mij een buizerd met prooi. Al foto's makend nader ik voorzichtig de buizerd. De vogel vliegt echter niet weg, ook niet als ik al vrij dicht genaderd ben, maar blijft met gespreide vleugels op de grond liggen. Het lijkt wel of de vogel in een strik zit en dat zou dan kunnen duiden op roofvogelvervolging. Ik durf het niet alleen aan dus snel naar huis voor hulp.

Rond 16 uur bel ik mijn broer Anne en vraag hem of hij wil helpen om de buizerd te bevrijden. Anne fotografeert ook de natuur, dus zijn interesse is gewekt en hij zegt meteen: "Ik kom eraan". Halverwege ontmoeten we elkaar en samen gaan we naar de plaats waar ik de buizerd heb achtergelaten.

Als we een stukje het bos zijn ingelopen, zien we de buizerd nog

steeds met gespreide vleugels op de grond liggen en we vrezen dat de vogel misschien al dood is. Als we nog dichterbij komen, begint de buizerd echter met zijn vleugels te slaan in een poging voor ons te vluchten. Gelukkig, hij leeft nog.

Dan volgt er een grote verrassing, want als we dichtbij genoeg zijn, blijkt het niet om één buizerd te gaan, maar om twee. Dat ik dit niet direct zag, is niet vreemd, want de vogels liggen als het ware over elkaar en hebben nagenoeg dezelfde kleur. Eerst maar even een paar foto's maken en dan kijken wat we aan deze situatie doen kunnen.

Nu weten we uit ervaring dat je goed op de poten van roofvogels moet letten, want daar verdedigen ze zich indien nodig mee. In dit geval extra moeilijk, want we hebben nu met twee vogels te maken, dus oppassen geblazen.

Anne drukt de vogels een beetje tegen de grond, zodat ze niet kunnen bewegen en we

tekst en foto's Gerrit Reitsma

proberen vast te stellen waarom de buizerds niet weg kunnen komen. Al snel hebben we de oorzaak gevonden. De vogels hebben het voor elkaar gekregen om met hun klauwen in bramentwijgen verstrikt te raken.

Als buizerds vechten, slaan ze naar elkaar met hun poten en zo zijn deze twee vogels waarschijnlijk op de grond terecht gekomen en zijn toen om elkaar draaiend in de bramentwijgen verstrikt geraakt. Voorzichtig maken we de vogels los van de grond en nemen ze mee naar de auto, waar enig gereedschap voorhanden is. Hier wordt de rest van de twijgen verwijderd en de vogels zijn nu weer los van elkaar. We onderzoeken of ze misschien verwondingen hebben opgelopen, maar kunnen zo niets vinden.

Na nog wat foto's gemaakt te hebben, laten we de vogels daarom maar los en de vogels vliegen gelukkig zonder problemen weg.

Voldaan gaan we naar huis. Als we de vogels niet gezien hadden, waren ze nu dood geweest, want ze hadden zich onmogelijk zelf kunnen bevrijden.

Toch bijzonder dat je dit soort dingen allemaal op Westerveld kunt meemaken.

Tip:

Een leuke website is <http://www.looduskalender.ee/en/>

Je kunt er via een webcam kijken op een voederplaats in een bos in Estland.

Er zijn rechtstreekse beelden, maar ook archiefopnamen.

Je kunt kiezen voor Engels of Duits, maar je kunt ook je Ests of Russisch ophalen.

Vossen, grijze zeehonden, wasbeerhonden, wilde zwijnen, raven, zeearenden,...

Je kunt de wilde zwijnen horen knorren en smakken. Leuk, hoor!

Wilde Plantencursus 2010

wateraardbei

foto: Greet van der Meulen

In 2010 wordt de Wilde Plantencursus van het IVN in Zwolle al weer voor de negentiende keer georganiseerd. Deze cursus is bedoeld voor iedereen die in de natuur is geïnteresseerd en daarnaast meer wil weten over de, in de vrije natuur voorkomende, planten in Nederland. U leert niet alleen de naam, maar krijgt ook informatie over de groeiplaats en de relatie van de plant met zijn omgeving.

Wat gaan we doen?

De cursus bestaat uit een startbijeenkomst, 6 avondexcursies van ca. twee uur en 4 excursies van halve of hele dagen op de zaterdag.

De **startbijeenkomst** is gepland op woensdag 7 april om 20.00 uur in de Kruidwisch aan de Goertjesweg 5. Op deze avond krijgt u algemene informatie over de cursus en tevens over flora's, andere plantenboeken en loepjes. Ook zal er een korte uitleg worden gegeven over de bloembioïogie. Verder krijgt u prachtige foto's te zien van de gebieden waar we naar toe gaan tijdens de cursus. Deze avond is niet bedoeld om u op te geven.

De **avondexcursies** starten half april en lopen door tot begin september.

Ze worden gehouden in het Engelse Werk, het Spoolderbos en de uiterwaarden van de IJssel. De cursisten worden, bij voldoende aanmeldingen, ingedeeld in 3 groepen:

1. Beginners: woensdagavond van 19.00 tot ± 21.00 uur o.l.v. Marlène Vaessen
2. Iets gevorderden: dinsdagavond van 19.00 tot ± 21.00 uur o.l.v. Herma Visscher
3. Gevorderden: woensdagavond van 19.00 tot ± 21.00 uur o.l.v. Brunhilde Reicher

Bij uw inschrijving dient u zelf aan te geven in welke groep u het liefst wordt ingedeeld.

Op de **zaterdag**en zijn alle cursisten van harte welkom om een halve of hele dag mee te lopen. Tijdens deze zaterdagexcursies bezoeken we een aantal bijzondere gebieden in de omgeving van Zwolle. Dit jaar zijn dat Landgoed Dickninge (17 april), het Reestdal bij Oud Avereest (29 mei), De Wieden (12 juni) en de Havelterberg (26 juni).

Kosten van deelname

De kosten van deze cursus bedragen € 17,50 voor leden/donateurs van IVN / KNNV en € 27,50 voor niet-leden.

Bent u meteen enthousiast geworden, geeft u zich dan zo spoedig mogelijk op bij:

Marlène Vaessen, bij voorkeur per e-mail: marlenevaessen@xs4all.nl of via de website: www.ivnzwolle.nl.

Bellen kan ook. Het telefoonnummer is: 0522-241532.

Uw inschrijving wordt pas definitief als u het cursusgeld hebt overgemaakt op rekeningnummer 124197 van IVN Zwolle e/o. Inschrijving gebeurt op volgorde van binnenkomst. Mocht de cursus onverhoopt vol zitten, dan krijgt u gegarandeerd uw geld retour. Het minimum aantal deelnemers per groep is 8 personen.

Overzicht cursusdagen per groep

Soort bijeenkomst	Beginners	Iets gevorderden	Gevorderden
Startbijeenkomst	Woensdag 7 april	Woensdag 7 april	Woensdag 7 april
Avondexcursie	Woensdag 14 april	Dinsdag 13 april	Woensdag 14 april
Zaterdagexcursie*	Zaterdag 17 april	Zaterdag 17 april	Zaterdag 17 april
Avondexcursie	Woensdag 28 april	Dinsdag 27 april	Woensdag 28 april
Avondexcursie	Woensdag 19 mei	Dinsdag 18 mei	Woensdag 19 mei
Zaterdagexcursie*	Zaterdag 29 mei	Zaterdag 29 mei	Zaterdag 29 mei
Avondexcursie	Woensdag 9 juni	Dinsdag 8 juni	Woensdag 9 juni
Zaterdagexcursie*	Zaterdag 12 juni	Zaterdag 12 juni	Zaterdag 12 juni
Avondexcursie	Woensdag 23 juni	Dinsdag 22 juni	Woensdag 23 juni
Zaterdagexcursie*	Zaterdag 26 juni	Zaterdag 26 juni	Zaterdag 26 juni
Avondexcursie	Woensdag 1 september	Dinsdag 31 augustus	Woensdag 1 september

* *Het vertrekpunt voor de zaterdagexcursies is uitspanning 'Het Engelse Werk'. Vertrektijd: 9.00 uur.*

kale jonker

foto: Greet van der Meulen

IVN excursieprogramma lente en zomer 2010

Het hele jaar worden rond Zwolle leuke en interessante excursies georganiseerd over de natuur in en om Zwolle. Kom ook. U bent van harte welkom. Onder leiding van een natuurgids ontdek je een bepaald gebied of wordt een thema onder de loep genomen.

MAART

Zo 14 *Krui(p)d door... sluip door, Cultuur en Natuur in de stad Hattem*

Start 14.00 uur
Parkeerplaats op De Bleek in Hattem
Gidsen Gerda Revenberg en Henk van Dam

Zo 21 *Lentewandeling op Landgoed Soeslo*

Start 14.00 uur
Vanaf Zwolle naar Wijthmen. Bij stoplichten RA, daarna direct LA ventweg op tot parkeerplaats restaurant De Mol
Gidsen Agnes Neimeijer en Jelly Rijlaarsdam

APRIL

Vr 9 *Schemertocht in het Westerveldse Bos*

Start 19.30 uur
Parkeerplaats aan het einde van de Kolksteeg in Zwolle
Gidsen Willemien van Ittersum en Margriet van Kampen

Zo 11 *Stinzenplanten op Landgoed Dickninge*

Start 14.00 uur
Oprijlaan Landgoed aan de Schiphorsterweg, De Wijk
Gidsen Marlène Vaessen en Bé van der Sleen

Zo 18 *Landgoed Rechteren, Natuurbehoud*

Start 14.00 uur
Parkeerplaats Station Dalfsen
Gidsen Wim van Bruggen en Arie Driesprong

Zo 25 *Landgoed Molencate Hattem*

Start 14.00 uur
Bij de parkeerplaats van de Herberg op Landgoed Molencate in Hattem
Gidsen Els Bakker en Dirk de Graaf

Zo 25 *Lentefeest in Doepark de Nooterhof*

Voor kinderen van 3-6 jaar
Start 14.00 uur
Doepark de Nooterhof, Goertjesweg in Zwolle
Gidsen Gerda Revenberg, Annet van der Wal, Manon Nijhuis

Zo 25 *Vroege vogels excursie*

Start 06.00 uur !
Parkeerplaats Zandhove, Zwolle Zuid
Gidsen Jan Westera en Sija Reehoorn

MEI

Zo 2 *Aa-landen, Natuur om de hoek*
 Start 14.00 uur
 Voor de bibliotheek bij Winkelcentrum de
 Dobbe in Zwolle
 Gidsen Bernadet van der Veen en Wim Rotman

Za 8 *Nieuwe natuur en oude cultuur op
 landgoed Boschwijk en langs de
 Herfterwetering*

Start 14.00 uur
 Parkeerplaats bij Golfbaan Wijthmen
 Gidsen Fred Mensink en Hilly Osinga

Za 22 *Agnietenberg, Natuur om de hoek*

Start 14.00 uur
 TOP(toeristisch overstappunt) bij de
 Agnietenplas
 Gidsen Wim Rotman, Heike Tack en Fred Mensink

Zo 30 *Oer = Stoer, Doepark de Nooterhof
 Hoe overleef ik in de natuur?*

Voor kinderen van 6-12 jaar
 Start 14.00 uur
 Doepark de Nooterhof, Goertjesweg in Zwolle
 Gidsen Gerda Revenberg, Annet van der Wal, Manon Nijhuis

JUNI

Zo 6 *Fietsen naar Sekdoorn, Natuur om de hoek*

Start 14.00 uur
 Parkeerplaats Zandhove, Hollewandsweg, in
 Zwolle
 Gidsen Lodewijk Jan Coté, Tonny Valk, Gerrit de Jonge

Za 12 *Insectenexcursie*

Start 10.00 uur
 Vitenstuijn, einde Ruitlerlaan aan kant van de
 Willemsvaart, Zwolle
 Gidsen Alfred van der Burgh en Han van Duivendijk

Zo 13 *Het grote bomen-ontdekspel*

in Doepark de Nooterhof
 Voor gezinnen met kinderen van 8-12 jaar
 Start 14.00 uur
 Doepark de Nooterhof, Goertjesweg in
 Zwolle
 Gidsen Heike Tack en Annet van der Wal

Zo 20 *Het Algemene Veen Hattem,
 verscheidenheid op de vierkante meter*

Start 14.00 uur
 Ter hoogte van Hezenbergweg 65, Hattem,
 nabij het Kolkhuis
 Gids Jan Westera

JULI

Zo 4 *Landgoed Het Nijenhuis in Heino,
 Cultuurhistorie en Natuur*

Start 14.00 uur
 Parkeerplaats bij Landgoed Het Nijenhuis,
 achter het station in Heino
 Gidsen Agnes Neimeijer en Fred Mensink

AUGUSTUS

Zo 29 *Het geheim van Westerveld*

Start 14.00 uur
 Parkeerplaats aan het einde van de
 Kolksteeg in Zwolle
 Gidsen Bernadet van der Veen en Marjan Reus

De IVN excursies vanaf september worden geplaatst in het volgende ZNT.

Actuele en eventueel aanvullende informatie over de excursies wordt geplaatst op de website van IVN Afdeling Zwolle, www.ivnzwolle.nl. Vragen over de verschillende excursies kunt u stellen via: excursies@ivnzwolle.nl

Illustraties: Willemien van Ittersum, 2009

Goed Bekeken

tekst en fotografie ©Gerard Beersma

De bijzonderste groep van de Nederlandse zangvogels is misschien wel die van de kraaien, met hun geweldige uitstraling. Een zekere intelligentie kan hen niet ontzegd worden. 's Winters zien we het aan de manier waarop ze vanaf een tak het touwtje van de vetbol pakken en omhoogtrekken, het dan met één poot vasthouden en weer trekken totdat de bol uiteindelijk binnen snavelbereik is.

Het tamme kauwtje dat ik als kind had, moest 's morgens altijd in zijn hok opgesloten worden tot ik naar school was, anders ging hij mee. En kwam ik weer thuis, dan kwam hij me van een afstand tegemoet vliegen en gebruikte mijn hoofd als zitplaats, genietend van alle aandacht die hem en mij dan ten deel viel. Vooral zwarte kraaien laten op onverwachte momenten soms een zachte en echt melodieuze zang horen.

Toch zien veel mensen liever een roodborstje. Roeken, hoe beschermd ook, zie je vaak dood, bungelend aan een paaltje op het boerenland, opgehangen in een poging de soortgenoten naar de burens te sturen. Vermoord. De roek van de foto leeft gelukkig nog, want hij kent zijn plaats. Perfect passend bij het stemmig zwarte en milieubewust naar beneden gerichte Emmense lantaarntje, houdt hij zijn snavel. Zijn leven is hem lief.

Paddenstoelenwerkgroep KNNV en IVN Zwolle

rooster voorjaar 2010

Op vrijdagen starten we om 13.30 u.

Einde om 15.30 u.

Op zaterdagden starten we om 10.00 u.

Einde om 12.00 u.

Wie mee wil, graag eerst Anna Adams bellen s.v.p.: 038-4217196

Foto: Nicole Vervoort

Zaterdag 13 maart 2010 **Inventarisatie Windesheim**

Verzamelen: Parkeerplaats in de bocht.

Vrijdag 26 maart 2010 **Inventarisatie Colckhof, den Alerdinck**

Verzamelen: Parkeerplaats in de laan bij den Alerdinck.

Zaterdag 10 april 2010 **Inventarisatie Tichelgaten, Windesheim**

Verzamelen: Parkeerplaats bij de Tichelgaten.

Vrijdag 23 april 2010 **Inventarisatie Het Engelse Werk en Spolderbos**

Verzamelen: parkeerplaats bij uitspanning Krisman.

Zaterdag 8 mei 2010 **Inventarisatie Westerveldse Bos**

Verzamelen: Parkeerplaats einde Kolksteeg.

Vrijdag 21 mei 2010 **Inventarisatie IJsselvliedt, Wezep**

Verzamelen: Parkeerplaats IJsselvliedt.

Archief ZNT bijna compleet

Mevrouw J. Caljouw, mevrouw F. Westers en de heer B. van Kessel gaven gehoor aan de oproep in ZNT 4 van 2009 om oude ZNT's af te staan voor het archief. Om het archief compleet te krijgen, ontbreken nu nog slechts 5 nummers:

ZNT jaargang 2004, de nummers 1, 2 en 3 en ZNT jaargang 2007, de nummers 3 en 4. Deze zijn inmiddels wel gedigitaliseerd, dankzij de heer A. Versteegde, van wie ik de nummers kon lenen.

Verschillende leden reageerden met het bericht dat zij recent ZNT's of Tureluurs hadden weggegooid. Jammer! Maar iedereen toch bedankt voor de reactie!

Als u de ontbrekende nummers heeft en wilt afstaan, neemt u dan svp. contact op met Erwin de Visser, per e-mail: penningmeester@zwolle.knnv.nl of telefonisch: 038 - 4659607.

Gratis af te halen

'Misschien is iemand anders wel geïnteresseerd!'

Daarom wil ik een nieuwe rubriek starten, waarin mensen overtollige tijdschriften, boeken en andere spullen kunnen aanbieden. Bedoeling is wel dat het gaat om zaken die betrekking hebben op planten, dieren of natuur in het algemeen en dat ze gratis zijn af te halen. Wanneer u iets heeft, laat u mij dit dan weten, dan plaats ik een oproep op de website: www.knnv.nl/zwolle. Wanneer u wegens ruimtegebrek direct iets kwijt wilt, wil ik het wel komen ophalen. Erwin de Visser, e-mail: penningmeester@zwolle.knnv.nl, tel.: 038 - 4659607.

Excursie Lauwersmeer

door Erica de Koning

Foto's: Tonny Valk

Soorten en locaties aangevuld door Jur Furda

zondag 13 december 2009

Met twaalf personen vertrekken we om half acht van de carpoolplek Vechtbrug Berkum. In het gebied zelf pikken we ook nog zes mensen op. Het zal een mooie winterdag worden; een bof na al die dagen met regen en de dagen met vorst en sneeuw die erna kwamen! In het donker vertrekken we, met een echte zonsopkomst onderweg. Na ongeveer twee uur rijden komen we aan op onze eerste stopplaats: De Pomp, vlakbij het natuurkampeerterrein van Staatsbosbeheer. Een nog stille zondagochtend, met dat speciale vroege licht, die heldere lucht en atmosfeer. Ja, dan weet je al dat het de moeite waard is om zo vroeg op een winterdag op pad te gaan. We maken vanaf de parkeerplaats bij de camping een wandeling naar de uitkijktuifel. Op weg daarheen zien we een *havik* en een *buizerd*. We zien bij de uitkijktoren *kleine zwanen*, *wilde zwanen* (zie de foto's van Tonny Valk), een *grote zilverreiger*, *kuifeenden*, *tafeleenden*, *smienten*, *slobeenden* en *wintertalingen*. In alle ochtendrust kijken we uit over het water van het Blikplaatgat. Het is oppassen op de trap van de uitzichttuifel, die is behoorlijk glad door de nachtvorst. Op de terugweg naar de parkeerplaats zien we 'tjakkers' (Gronings voor *kramsvogels*). Wat ik erg leuk vind, is de *waterral*, die we goed kunnen horen. Het geluid wordt getypeerd als 'varkensgekrijs'. We zullen verder rijden langs de zuidkant van het Lauwersmeer. We gaan via Zoutkamp naar de westkant van het meer. We rijden daarna bij Zoutkamp langs de Zoutkamperril naar de kijkhut bij het Jaap Deensgat. Daar zit de beloofde *slechtvalk* op zijn paaltje. Daar heb je wel een telescoop voor nodig om hem te zien. Ook zien we hier *brilduikers* en een *blauwe kiekendief*.

Boven de Vlinderbalg op de Ballastplaat zitten *bonte kraaien*. Volgens Jur is dit de enige plaats in Nederland waar ze in de winter nog gemakkelijk te zien zijn. En dan te weten dat ze vroeger, in heel

Nederland, in de winter veel meer voorkwamen. Maar ook hier - en nu voor een ieder prachtig zichtbaar - weer een *slechtvalk*. Het wit valt goed op. Links en rechts van ons zien we *grauwe*, *Canadese*, *brand-* en *nijlganzen*. We parkeren in het bos achter het Suyderoogh en we lopen naar de uitkijkpost Achter de Zwartten. We zien hier *brilduikers*, *kleine zwanen*, *kramsvogels* en *graspieters*. Och, wat is het mooi helder weer en lekker in de zon! Vervolgens gaan we richting haven, om daar ook even een versgebakken visje te verschalcken. In de haven zien we *dodaars*, *steenlopers* en een *middelste zaagbek*. Net naast de sluizen, boven op de dijk staande, in de volle koude wind, zien we een groep *grote zaagbekken* mannetjes (10) en 1 *middelste zaagbek* (ook een mannetje), *bergeenden*, *eider-eenden*, *wulpen* en *pijlstaarten* in het water. We stoppen nog een keer, bij de friettent aan het begin van de Bantpolder, om over het wad uit te kijken. Daar zien we *goudplevieren*, *wulpen*, *bonte strandlopers* en *scholeksters*. En een grote groep *grote zaagbekken* (600!) langs de wadrand. Opmerkelijk is dat er in deze groep vrijwel uitsluitend vrouwtjes (98%) zaten.

... Daar zit de
beloofde slecht-
valk op zijn
paaltje...

Dit is een bijzondere waarneming! Snel door naar de Bantpolder; en ja hoor, weer een *slechtvalk*, maar ook *wulpen* en een wei vol *kieviten* en *goudplevieren* door elkaar. We zagen hier ook *smienten*, *wintertalingen*, *brandganzen* en enkele *rotganzen*. Het is half vier, de zon verdwijnt en de temperatuur daalt tot 3 graden. Nog even gaan we naar het uitzichtpunt bij de noordkant van de Ezumakeeg. Hier zien we veel *pijlstarteenden*, *kuifeenden* en *tafeleenden*. We gaan nog even verder naar de vogelhut bij de zuidkant van de Ezumakeeg. Hier zijn fraai *grote zilverreigers* waar te nemen.

Op de terugweg rijden we langs Anjum. Daar zitten duizenden *kolganzen*. Het is ondoenlijk om hier een paar *dwerogganzen* uit te halen. Om half vijf terug naar huis, de lucht is opnieuw helder en dat geeft ons onderweg de zonsondergang met zijn rode gloed. Terug in Zwolle is het weer donker. Een prima dag. Excursieiders Jur en Dirk en autorijders bedankt!

Oproep: braakballen

Weet u nog ergens braakballen???

Op het Buitencentrum in Wilhelminaoord komen wekelijks Haagse basisscholieren voor een natuurwerkweek. We doen de hele week een programma in de natuur en één van de activiteiten, vooral 's winters, is het uitpluizen van braakballen. De kinderen maken er een prachtig werkstuk van in een oud sigarenkistje.

Helaas zijn de braakballen bijna op en kan ik weinig nieuwe vinden.

Wie kan me aan uilenbraakballen helpen?

Henk van Blitterswijk

e-mail: vanblitterswijk-wiersma@wxs.nl

Foto: Nicole Vervoort

EIEREN VERVEN..... een eitje

Het is weer lente en binnenkort ook Pasen,
d e tijd voor de vogels om eieren te leggen en voor jullie om eieren te versieren.

Je kunt hardgekookte of uitgeblazen eieren gebruiken.

Uitblazen doe je zo:

Prik met een naald een gaatje aan de boven- en onderkant van het ei.

Prik de dooier stuk en blaas het ei leeg boven een schaalkje.

Hiervan bak je dan later een heerlijk omeletje.

Zuig nu water in het ei, schud een beetje en blaas het weer leeg.

Of spoel het ei voorzichtig onder de kraan.

Een leuke manier is het verven met bloemetjes en kruiden.

Pluk wat madeliefjes, maarts viooltje, blaadjes van speenkruid, fluitekruid en gewone grassprietjes.

Verder heb je nodig:

Pan met water

Vienschillen (de kleurstof)

Rauwe eieren

Oude panty's, niet te donker van kleur

Draad

Beetje boter of drupje olie

Pritt stift

Schik de plantjes op het ei, gebruik eventueel wat pritt om het op z'n plaats te houden, want dat is wel belangrijk. Trek er nu een stukje van de panty heel strak omheen en bind het vast.

Breng de schillen samen de eieren aan de kook en laat het dan ongeveer 5 minuten zachtjes pruttelen. Laat het afkoelen in de pan.

Daarna alles los halen en inwrijven met een beetje boter of olie om de eieren mooi te laten glanzen.

Vraagje: Wat draait sneller, een gekookt ei of een rauw ei ?

Uit: Het hele jaar rond Spelen met de natuur van Ton Syberg, Leven met het jaar van C. Kulik en een doeblad van Betty Schellevis. Foto's Nicole Vervoort

Tineke Burghard

Van de IVN Bestuurstafel

Als dit ZNT bij u in de bus rolt, is vermoedelijk (je weet het maar nooit.....) de wereld om ons heen weer omgetoverd van sneeuwwit naar lentegroen. En kunnen we weer genieten van de heldere zang van terugkerende trekvogeltjes. Ik was in december in Marokko op vogelreis en zag daar naast allerlei exotische vogels, zwermen tjiftjaffen, soms honderden tegelijk. Ze tjif-tjافتen er niet op los, maar lieten slechts hun tjoe-wiet horen. Toch erg leuk om te zien waar ze de Hollandse winter doorbrengen.

Binnen het IVN is ook weer volop activiteit. De eerste natuurexcursies van 2010 zijn al weer achter de rug en er ligt voor de rest van het jaar een keur aan mogelijkheden voor jong en oud om met een natuurgids de directe en wijde omgeving te verkennen en te genieten .

De Werkgroep Excursies, bestaande uit Yvon van de Velden en Everdine van Dasselaar, heeft er hard aan gewerkt om weer een mooie folder uit te brengen en deze te verspreiden. De tekeningen van Willemien van Ittersum zijn beeldschone blikvangers bij het excursieaanbod. In dit ZNT is het programma voor het eerste halfjaar van 2010 opgenomen. Zet de data vast in uw agenda!

Ria Martejn zal op de ledenvergadering van 24 maart haar bestuursfunctie neerleggen. Heel even dachten we dat we iemand hadden gevonden die de taak van haar over wil nemen. Helaas is het uiteindelijk toch niet gelukt. Er is dus nog steeds een vacature. Wie heeft een tip of wie wil met ons komen praten over de invulling van de functie van secretaris?

In november hebben we afscheid genomen van onze bestuursadviseur Albert Versteegde. Van zijn kennis, inbreng en ondersteuning hebben we de laatste jaren dankbaar gebruik gemaakt. Albert was van mening dat, nu het bestuur weer op sterkte is en wij de ins en outs van IVN Zwolle het laatste jaar met elkaar op een rij hebben gezet, zijn taak erop zit. Albert, nogmaals bedankt, je hebt ons enorm op weg geholpen! En fijn dat je het IVN nog wel blijft vertegenwoordigen in de redactie van het ZNT.

In de aanloop naar de Algemene Ledenvergadering hebben we een uitgebreide discussie gevoerd over onze financiële positie en de noodzaak om de contributie en donatiegelden te gaan verhogen, willen we kostendekkend kunnen blijven werken. Een voorstel met uitgebreide toelichting van de penningmeester zal in de ALV worden voorgelegd. Begin maart krijgt u de uitnodiging en het jaarverslag toegestuurd. De vergadering is in het Ecodrome, Eli Heimanszaal. Na de pauze zal Theo Douma iets vertellen en foto's laten zien van zijn passie: Vleermuizen.

Ook de ledenadministratie is doorgelicht. Het nieuwe landelijke ledenregistratie-programma blijkt nog wat kinderziekten te hebben en de informatie komt niet altijd overeen met onze eigen registratie. Roelof Pol probeert de beide systemen op elkaar af te stemmen en fouten eruit te halen. Niettemin kan het voorkomen dat u wel als lid bent ingeschreven en bijvoorbeeld toch geen Mens en Natuur ontvangt. Laat het Roelof s.v.p. weten als er iets niet klopt, dan kan hij een oplossing zoeken.

Voor de natuurgidsen in opleiding is het laatste halve jaar van de NGC aangebroken. Een periode waarin nog veel moet gebeuren in de aanloop naar het diploma. In de contacten met deze groep valt het grote enthousiasme om al mee te participeren in educatieve activiteiten op. Een aantal mensen is heel actief in de voorbereiding en uitvoering van excursies en evenementen. Zo wordt ook onze deelname aan de Nationale Boomplantdag op 17 maart in Zwolle mogelijk gemaakt door de samenwerking van een groep gedreven natuurgidsen en aspirant natuurgidsen.

Fijn dat we weer met zo veel energie verder gaan met het IVN in 2010. Sommige leden achter de schermen (bv onze website beheerder en diverse werkgroepleden) en anderen iets meer in de schijnwerpers.

Wist u overigens dat we dit jaar 35 jaar bestaan? Misschien zijn er nog suggesties om aan dit feit een feestelijk tintje te geven?

Namens het IVN bestuur, Heike Tack

Voorjaarsweekend Schiermonnikoog

Er is inmiddels een korte traditie ontstaan binnen KNNV Zwolle om ook in het voorjaar een weekend te organiseren naar één van de Waddeneilanden en wel Schiermonnikoog.

In 2009 is dit weekend door omstandigheden niet doorgedaan. Waarschijnlijk zijn er met ons, nog andere oud-deelnemers die dit als een gemis ervaren hebben!

Wij gaan dan ook in 2010 opnieuw een weekend naar Schiermonnikoog organiseren.

Het weekend zal gehouden worden van 28 t/m 30 mei 2010. De locatie zal zijn: Kampeerboerderij De Binnenkampen. De eerste twee keren zijn we daar ook geweest, dus is het geen onbekende plek. We huren de kleine groepsaccommodatie. Deze is geschikt voor maximaal 28 personen. Deze accommodatie bestaat uit recreatie-/eetzaal met keuken, 2 slaapzalen voor elk 4 personen en een grote slaapzaal voor 20 personen.

Kampeerboerderij De Binnenkampen

We denken aan een prijs van €75. Hiervoor krijg je: 2 overnachtingen, het hele weekend een fiets, 2 warme maaltijden, 2x ontbijt en 2 lunchpakketten. Ook zorgen we weer voor de nodige koffie en thee. De kosten van vervoer van en naar de boot, het parkeergeld bij Lauwersoog en de overtocht met de boot zijn voor eigen rekening.

Wil je meer weten? Bel of mail gerust. Ga je mee, laat het ons dan weten.

Met vriendelijke groeten,

Cor Kauw; 038 4653592; corkauw@tiscali.nl

Sybout Jaasma; 038 4537573; shj@xs4all.nl

Foto: Cor Kauw

Programma KNNV Zwolle voorjaar en zomer 2010

Leden van KNNV Zwolle en IVN Zwolle zijn allen welkom bij onze activiteiten. Ook andere natuurliefhebbers worden uitgenodigd vrijblijvend kennis te maken. Kom gerust eens naar een lezing of ga mee met een excursie!

Let op! Sommige binnenactiviteiten worden gehouden in de Kruidwisch, Doepark Nooterhof, Goertjesweg 5 te Zwolle. Andere worden gehouden in de Eli Heimanszaal, Ecodrome, Willemsvaart 19, Zwolle.

Meer informatie over de activiteiten kunt u krijgen bij Anja Bosman – de Haan, tel. 038 - 4654735 of per mail: anjabosmandehaan@hotmail.com of bij de persoon die bij de betreffende activiteit staat vermeld.

Als u wilt deelnemen aan een activiteit, maar problemen heeft met het vervoer daarheen, laat u het dan even weten! Dan zoeken we naar een oplossing.

De activiteiten van de Paddenstoelenwerkgroep Zwolle worden apart vermeld, elders in dit ZNT.

Donderdag 11 maart 2010

Lezing 'Oeverplanten', door Melchior van Tweel

Melchior van Tweel, ecooloog en lid van KNNV Zwolle, zal zijn lezing voorzien van vele mooie foto's.
Organisatie: Plantenwerkgroep KNNV. Ook voor andere belangstellenden.
Tijd: 20.00 u. Locatie: Eli Heimanszaal, Ecodrome.

Woensdag 17 maart 2010

Nationale Boomfeestdag in Zwolle

Donderdag 18 maart 2010

Lezing 'Aalscholvers: sociaal gedrag en foeragegedrag in relatie tot het weer', door Mennobart van Eerden

Voor wie: vogelaars en andere belangstellenden.
Introducties zijn ook welkom!
Locatie: de Kruidwisch, Doepark Nooterhof, Goertjesweg 5, Zwolle.
Entree en koffie gratis...Tijd: 20.00 u. – ca. 22.00 u.

Zaterdag 20 maart 2010

Doedag voor oeverwaluwen bij de Milligerplas

We gaan de nesten in de oeverwand schoonmaken, zodat er in 2010 weer gebroed kan worden!
Organisatie: Vogelwerkgroep KNNV i.s.m. Gemeente Zwolle, IVN en Vinexpress, de wijkkrant van Stadshagen.
Verzamelen om 9.30 u. bij de ingang van de plas. Voor iedereen vanaf 12 jaar die graag de handen uit de mouwen steekt in en voor de natuur. De Gemeente Zwolle zorgt voor het materiaal, zoals krabbers, lieslaarzen en een bootje. Doe kleding aan die tegen een stootje kan!
Opgave: uiterlijk daags tevoren via e-mail bij Jur Furda: jurfurda@live.nl.
Informatie: tel.: 038 – 3858200.

Donderdag 1 april 2010

Lezing 'De geschiedenis van de relatie tussen mens en dier', door Wietske Prummel

Wietske Prummel, lid van KNNV Zwolle, is universitair hoofddocent Archeozoölogie bij de leerstoel Pre- en Protohistorie aan de Rijksuniversiteit Groningen.
De archeozoölogie onderzoekt de relatie tussen mens en dier aan de hand van overblijfselen van dieren uit archeologische opgravingen. Deze resten zijn vooral botten en schelpen. Gedurende meer dan 95% van de menselijke geschiedenis haalde de mens al zijn voedsel en grondstoffen uit de natuur. Ruim 15.000 jaar geleden ging de mens ertoe over wilde dieren om te vormen tot huisdieren. Dat was allereerst de hond. Later kwamen daar de huisdieren bij die de mens voedsel verschaffen, zoals schapen, geiten, runderen en varkens. Maar ook de jacht, vogelvangst en visvangst bleven tot op de huidige dag belangrijk.

Voor wie: alle belangstellenden. Aanvang: 20.00 u.
Toegang vrij.
Locatie: Kruidwisch, Doepark Nooterhof, Goertjesweg 5, Zwolle.

Zaterdag 10 april 2010
Excursie korhoenders op de Sallandse Heuvelrug

Voor wie: vogelaars en andere belangstellenden.
 Vertrek: 6.00 u. Verzamelpunt: Yosemite, van der Heijdenstraat 8, Zwolle.
 Kosten meerijden: € 4,- Opgave uiterlijk daags tevoren bij Jur Furda via e-mail: jurfurda@live.nl. Graag vermelden of u wilt meerijden of chauffeur wilt/kunt zijn.
 Informatie: tel.: 038 – 3858200.

Woensdag 14 april 2010
Lezing 'Groenbeleid Gemeente Zwolle', door Liewe Dijkstra

Liewe Dijkstra, lid van KNNV Zwolle, is senior adviseur landschapsecologie van de Gemeente Zwolle.
 Organisatie: Plantenwerkgroep KNNV. Ook voor andere belangstellenden.
 Tijd: 20.00 u. Locatie: Eli Heimanszaal, Ecodrome.

Zaterdag 17 april 2010
Ledendag met excursies, gezelligheid, eten en drinken en een boeiende lezing

Aan het programma wordt nog gewerkt.
 Leden van KNNV Zwolle krijgen hiervoor t.z.t. een uitnodiging.
 Introducés welkom. Tijd: vanaf 14.00 u. tot ca. 22.00 u.
 Uitvalsbasis: de Kruidwisch, Doepark Nooterhof, Goertjesweg 5, Zwolle.
 Informatie: Anja Bosman – de Haan, tel. 038 – 4654735.

Zaterdag 24 april 2010
Excursie en inventarisatie Schellerpark, Zwolle-Zuid

Insectenwerkgroep en Werkgroep Hydrobiologie KNNV.
 We gaan op zoek naar libellen, zweefvliegen, vlinders, etc.. Bovendien zoeken we amfibieën, slakken, waterwantsen, waterkevers en meer. Altijd verrassend wat er met het schepnet naar boven wordt gehaald.
Door het Schellerpark lopen diverse weteringen. De vegetatie is gevarieerd. Bijzonder interessant is het natuurontwikkelingsprojectje 'Wildland'. Op dit voormalige opslagterrein van het waterschap zijn twee poeltjes gegraven. Hoewel het tegelijkertijd een kinderspeelplek is, lijkt het een veelbelovend

project. Meerdere jaren achter elkaar hebben we hier bijvoorbeeld bandheidelibellen en vuurlibellen gezien. In het park komt in elk geval een behoorlijk aantal libellensoorten voor.

Voor wie: alle belangstellenden. Kinderen onder begeleiding ook welkom.
 Tijd: 10.00 u. – ca. 14.00 u. Opgave niet nodig.
 Verzamelen: bij ingang Wijkboerderij Schellerhoeve, Schellerpark 101, Zwolle.
 Informatie bij Leo Winter, tel.: 038 – 8519470 of wnt@capellen.nl.

Zaterdag 15 mei 2010
Excursie en inventarisatie Schellerpark, Zwolle-Zuid

Insectenwerkgroep en Werkgroep Hydrobiologie KNNV.
 We gaan op zoek naar libellen, zweefvliegen, vlinders, etc.. Bovendien zoeken we amfibieën, slakken, waterwantsen, waterkevers en meer. Voor beschrijving zie zaterdag 24 april.
 Voor wie: alle belangstellenden. Kinderen onder begeleiding ook welkom.
 Tijd: 10.00 u. – ca. 14.00 u. Opgave niet nodig.
 Verzamelen: bij ingang Wijkboerderij Schellerhoeve, Schellerpark 101, Zwolle.
 Informatie bij Leo Winter, tel: 038 – 8519470 of wnt@capellen.nl.

Zondag 16 mei 2010
Voorzomerfeest Nooterhof

Zaterdag 22 mei 2010
Vogelexcursie Dollard, Oost-Friesland, Breebaardpolder

We gaan op zoek naar de grauwe kiekendieven van het Reiderland langs de Dollard en in Oostfriesland. Ook zullen we een kijkje nemen in de Breebaardpolder.
 Vertrek om 8.00 u., vanaf de carpoolplek bij de Berkumerbrug, bij afslag 21 van de A 28.
 Meerijden € 18,00. Informatie: 038- 3858200.
 Opgave uiterlijk daags tevoren bij Jur Furda, liefst via e-mail: jurfurda@live.nl.
 Graag vermelden of u chauffeur wilt/kunt zijn of wilt meerijden.

Vrijdag 28 t/m zondag 30 mei 2010
Weekend Schiermonnikoog
 Zie beschrijving elders in dit ZNT.

Juni**Kijkavond slechtvalken Harculo**

Afhankelijk van de vorderingen van het broedseizoen gaan we weer kijken bij de centrale van Harculo. Ervan uitgaande dat het slechtvalkenpaar er weer enkele jongen heeft uitgebroed.

De precieze datum wordt t.z.t. bekend gemaakt via e-mail en op de website.

Even bellen kan ook. Anja Bosman – de Haan, tel.: 038-4654735.

Zaterdag 19 juni 2010**Excursie en inventarisatie Schellerpark, Zwolle-Zuid**

Insectenwerkgroep en Werkgroep Hydrobiologie KNNV.

We gaan op zoek naar libellen, zweefvliegen, vlinders, etc.. Bovendien zoeken we amfibieën, slakken, waterwantsen, waterkevers en meer.

Voor beschrijving zie zaterdag 24 april.

Voor wie: alle belangstellenden. Kinderen onder begeleiding ook welkom.

Tijd: 10.00 – ca. 14.00 u. Opgave niet nodig.

Verzamelen: bij ingang Wijkboerderij

Schellerhoeve, Schellerpark 101, Zwolle.

Informatie bij Leo Winter, tel: 038 – 8519470 of wnt@capellen.nl.

Zaterdag 26 juni 2010**Vogelexcursie naar de Wieden, 'De Auken'**

Aan de noordrand van de Wieden staat een kijkhut met schitterend uitzicht op de kolonie met purperreigers, lepelaars en aalscholvers.

Excursieleiders: Jur Furda en Peter de Kraker.

We vertrekken vanaf de carpoolplek bij de Berkumerbrug, bij afslag 21, aan de A 28.

Meerijden € 2,50.

Opgave uiterlijk daags tevoren bij Jur Furda, liefst via e-mail: jurfurda@live.nl. Graag vermelden of u chauffeur wilt/kunt zijn of wilt meerijden.

Zaterdag 3 juli 2010**Excursie en inventarisatie o.a. libellen en waterleven****Schellerpark, Zwolle-Zuid**

Insectenwerkgroep en Werkgroep Hydrobiologie KNNV.

Voor beschrijving zie zaterdag 24 april.

Voor wie: alle belangstellenden. Kinderen onder begeleiding ook welkom.

Tijd: 10.00 – ca. 14.00 u. Opgave niet nodig.

Verzamelen: bij ingang Wijkboerderij

Schellerhoeve, Schellerpark 101, Zwolle.

Informatie bij Leo Winter, tel: 038 – 8519470 of wnt@capellen.nl.

Vrijdag 9 juli 2010**Nationale Nachtvliedernacht**

KNNV Zwolle zal op diverse locaties activiteiten organiseren. Meer hierover in het volgende ZNT en t.z.t. op de website en via de mail.

Foto: Kars Veling

Activiteit Zoogdierwerkgroep Overijssel**Zaterdag 5 juni 2010****Cursus/inventarisatie zoldertelling vleermuizen**

Werving tellers en inzicht in methodiek.

Bedoeld voor geïnteresseerde en toekomstige tellers van diverse kerkzolders in Overijssel.

Locatie: Kruidwisch, Doepark Nooterhof, Goertjesweg 5, Zwolle.

Informatie en opgave: mellema@natuurmilieu.nl.

Noteert u ook alvast:**Zaterdag 21 augustus 2010:**

Excursie-inventarisatie Schellerpark

Zaterdag 18 september 2010:

Excursie-inventarisatie Schellerpark

Zaterdag 4 september 2010:

Vogelfietsexcursie Vossemeer

Vrijdag 24 t/m zondag 26 september 2010:

Waddenkamp Ameland

Zondag 3 oktober 2010:

Vogelexcursie Oostvaardersplassen

De educatieve muizenactie van Zwolle

door Tonny Valk
..rondom de Helmhorst bij Herfte, onder leiding van Cees Zoon en Henk Mellema...

van 20 – 25 oktober 2009

tekst en foto's Tonny Valk

Het begon allemaal met deze mail:

Onderwerp: educatieve muizenactie Zwolle
Beste natuurgidsen, begeleiders, docenten en familie
Volgende week hebben we met KNNV Zwolle en de Zoogdierwerkgroep Overijssel een actie gepland in Herfte. We gaan met allerlei soorten lifetraps muizen (en spitsmuizen, red.) vangen. Jullie zijn allemaal heel erg welkom voor een of meerdere keren. Je kunt je opgeven bij Anja Bosman – de Haan. We starten met een lesje in de Kruidwisch (Nooterhof). Deze activiteit is heel geschikt voor kinderen. Het geeft de gelegenheid muizen levend van dichtbij te zien.
Groeten, Cees Zoon

De eerste bijeenkomst is op dinsdag 20 oktober.

Het is de bedoeling om op deze dag de vallen te plaatsen. In elke val gaat wat hooi en een likje pindakaas met haverhout. Bij het zgn. prebaiten gaat er geen druif in de vallen. Het hoeft niet, want de beestjes kunnen vrij in- en uitlopen. Dus het zou de actie onnodig duur maken! Pure verwennerij... De vallen worden nog niet op scherp gezet, zodat de muizen er een beetje aan kunnen wennen. Jammer dat ik er deze dag niet bij kan zijn.

Maar vrijdagmiddag om 15.00 u. ben ik er wel bij! We gaan de raaien langs om de vallen bij te vullen en ze scherp te stellen. Het valt nog niet mee om ze allemaal weer te vinden! Oh, vergeet ik nog te zeggen dat een raai (dit is een rij van circa 20 vallen in het veld) wordt gemarkeerd door wasknijpers (!), met aan het begin en aan het eind een dubbele. Ook wordt er vooraf afgesproken dat de vallen op ca. 5 of 10 (of wat je maar afsprekt) flinke stappen uit elkaar staan, soms per tweetal. Dit is makkelijk, want zo weet je precies waar je moet zoeken en dat, wanneer jij er niet bij bent, een ander ze

weer kan vinden!

Bij sommige vallen kun je zien dat ze belopen zijn. Dit zie je bv. aan de keuteltjes en gesleep met hooi en vraat aan de druif. Tegen de tijd dat we ze allemaal scherp hebben gezet, is het inmiddels al half zes. Dat belooft nog wat als we vanavond ook de muizen nog moeten determineren en noteren welke muis in welke val is gevangen! Ook dan moeten we voedsel bijvullen, scherp stellen en weer terugplaatsen. Dat kan wel eens een latertje worden!

Dus snel naar huis een hapje eten, want we krijgen vanavond om 20.00 u. uur in de Kruidwisch een korte uitleg over de werking van de vallen en een kleine opfriscursus 'Muizen determineren' door Cees Zoon. Henk Mellema heeft een PowerPoint gemaakt over de verschillende raaien en waar ze staan en hoe we alles moeten noteren.

Muizenregistratie formulier

Er is een behoorlijke opkomst. Ik tel 11 mensen, de groep van de IVN Natuurgidsencursus is ook rijkelijk vertegenwoordigd, te weten Greet, Tinus, Hugo, Peter Auke en ikzelf.

Om 22.00 u. is het dan zo ver. We vertrekken bij de Kruidwisch en gaan richting Herfte, naar landgoed de Helmhorst, alwaar in de nabije omgeving de vallen zijn uitgezet. De eerste raai lopen we met z'n allen, zodat we in de praktijk kunnen zien hoe het moet. De eerste rij staat bij een bewoner (KNNV lid Harold van Ee, red.) in de moestuin en volgens Cees is dit een ideale plek om een *huisspitsmuis* te vangen, wat dan

ook inderdaad bij de derde val gebeurt. Cees legt nog een keer uit waar we bij de determinatie op moeten letten, bv. de kleur, de spitse snuit en de lange uitstaande haren op de staart.

We besluiten om de groep in tweeën te delen. Greet, Tinus, Erik, Peter Auke en Anja gaan met Henk mee. Hugo, Gert-Jan, Erwin en ik gaan met Cees mee. Cees vindt dat iedereen één keer alles gedaan moet hebben, dus de ene keer moet ik schrijven en daarna de vallen controleren en bijvullen. Terwijl we bezig zijn, komt er heel langzaam een grondmist over de weilanden, waardoor het zicht een stuk minder wordt. Je snapt wel dat de vallen niet in het donker bekeken kunnen worden, dus heeft iedereen een lampje meegenomen. Al met al is het nog behoorlijk intensief werk! Als we 's nachts om 00.30 u. klaar zijn en teruglopen naar de auto, blijkt dat de andere groep nog een hele raai moet doen. Na overleg besluiten we om toch maar naar huis te gaan, omdat we anders met wel heel veel mensen zijn om de laatste 20 vallen te controleren. Als ik eindelijk moe mijn bed induik, zie ik nog steeds muizen, en het eerste waar ik 's morgens aan denk, als de wekker afloopt is:juist ja, MUIZEN!!!

Tweede dag

Zaterdagmorgen om acht uur, de volgende ronde! De rondes moeten om de 8 uur gelopen worden, anders zitten de muizen te lang in de vallen met het risico dat het voer opraakt en de muis overlijdt t.b.v. de wetenschap en dat is niet echt de bedoeling! We zijn vanmorgen met vijf mensen en verdelen ons weer in twee groepjes.

Plattegrond van de Helmhorst en de raaien

Henk neemt Pim en Anja mee en Cees en ik gaan samen. Iets later voegt Erik zich nog bij ons. Het gaat nu een stuk vlotter, omdat iedereen precies weet wat hij moet doen en ook de soorten al redelijk uit elkaar kan houden, waardoor er niet telkens hoeft te worden overlegd welke soort we nu weer gevangen hebben! Om half tien zijn we klaar en gaan we huiswaarts, mooi op tijd.

's Middags om half vier staan we weer paraat om de muizen te bevrijden uit hun gevangenisjes en alles wordt weer keurig genoteerd. Het valt ons op dat we sommige muizen terug herkennen. Die zijn dus al voor de tweede keer in de val gelopen. Een van de *rosse woelmuizen* in raai 1 heeft geen staart meer en is daarom makkelijk te herkennen. Ook vangen we een huisspitsmuis in raai 8 (de tuin) die een soort zadeltkening op de rug heeft en dus ook makkelijk te herkennen is.

Als we teruglopen, vinden we sporen van een *vos* (?) en we horen een paar keer een *groene specht* lachen. Om half zes is het werk weer gedaan. Of is het een leuke hobby? We kunnen naar huis.

Vanavond (Nacht van de Nacht, red.) kan ik er helaas niet bij zijn. Ik mag op de Veldschuur de activiteit 'Nachtfotografie' gaan verzorgen en dat is natuurlijk ook erg leuk!

Derde en laatste dag

Omdat de tijd vannacht is verzet, mogen we nu om 7 uur al aantreden!

Op deze mooie zondagmorgen zijn we met z'n zevenen. Henk stelt voor om de groep deze keer in drieën te delen. Cees gaat samen met Greet en Jeroen op pad, Henk en Henk gaan ook samen en gezien de nodige ervaring die we al hebben opgedaan, mogen Anja en ik samen met Martsjen op pad. Wij doen eerst raai 3, want, zo vertelt Anja, er komt zo nog een familie met kinderen uit Hattem om te kijken wat we aan het doen zijn. En dan is het leuk om ze eerst in de tuin te ontvangen.

Omdat ik deze raai al een aantal keren gedaan heb stel ik voor dat ik de lifetraps opzoek en in de goede volgorde op het land leg, zodat we er zo langs kunnen lopen en niet telkens hoeven te zoeken. Martsjen schrijft en Anja haalt de eerste vallen leeg, dus èn de muis èn alles wat er verder nog in zit! De lifetraps gaan in een

bosmuis

bosspitsmuis

dwergmuis

dwergmuis

rosse woelmuis

huisspitsmuis

krat om mee terug genomen te worden.

Als we bijna klaar zijn met deze raai, komt er nog iemand aan lopen. Hij komt recht op ons af, dus hij is waarschijnlijk bekend! En jawel hoor, het is Tinus. Die had dus de tijd niet verzet vannacht en/of niet gehoord dat we om 7uur wintertijd zouden beginnen! Maar hij komt precies op tijd om te helpen dragen, vele handen maken licht werk!

Als we in de tuin staan te wachten op de familie uit Hattem, bellen ze op dat ze een beetje verdwaald zijn. Nadat Anja ze weer op het goede spoor heeft gepraat, zijn ze er ook zo. Ze stellen zich voor als de familie van Stigt Thans, met vier kinderen. Ze vallen meteen met de neus in de boter, want in de eerste val die we controleren zit een muis. Het is een huisspitsmuis. We doen hem in de emmer, zodat de kinderen hem goed kunnen bekijken. En ze vinden het prachtig. Zo'n muis heeft ook een heel hoog knuffelgehalte!

Dan lopen we naar de volgende raai. De kinderen worden over het prikkeldraad getild en gaan op zoek naar de eerste wasknijpers. Deze raai is uitzonderlijk goed, in bijna elke val zit wel een muis. De jongste van de kinderen heeft na een tijdje ook in de gaten dat je op de wasknijpers moet letten en is een heel eind verder bij een wasknijper gaan staan en is er niet meer toe te bewegen om te komen kijken bij de rosse woelmuis in het terrarium, hoe goed zijn vader het ook probeert. Hij blijft op wacht bij zijn eigen knijper. Als we daar zijn aangekomen, mag hij de vallen aangeven en staat hij er heel trots bij te kijken. Na twee keer een bosmuis te hebben gezien, kan een van de meisjes bij de volgende muis direct al zien dat het om een bosmuis gaat, knap hoor! Mij kostte dat meer tijd!

Met deze familie erbij begint het al aardig op een excursie te lijken en komt het bij de Natuurgidsencursus geleerde mooi van pas. We proberen de kinderen overal bij te betrekken en al hun vragen te beantwoorden, want jong geleerd, is oud gedaan, zo luidt het gezegde. Wie weet, worden zij ook nog eens natuurgidsen!

Als ik bij een bepaalde val voorspel dat hier wel eens een muis zonder staart in kan zitten, is het leuk dat hij er ook nog echt in zit! Die muis heeft het schijnbaar naar zijn zin in dit prachtige huisje, anders loop je er toch niet 4x achter elkaar in.

We hebben 6 verschillende soorten muizen gevangen, te weten:

Bosspitsmuis, huisspitsmuis, bosmuis, dwergmuis, rosse woelmuis, veldmuis en heel misschien een aardmuis, maar omdat die erg veel op de veldmuis lijkt, is dit niet 100% zeker.

Van Cees hoor ik dat in dit gebied in 1980 ook al een *dwergmuis* was gevangen. Leuk dat ze er nog zijn!!

Als iedereen zich weer verzameld heeft bij de auto's en de spullen zijn ingeladen, gaan we richting Kruidwisch en naar de koffie! Maar eerst moet er nog gewerkt worden. Alle vallen moeten worden afgewassen en gedroogd en dat is nog een heel karwei, 160 vallen!! Zelfs de familie uit Hattem werkt mee, ze vinden het erg leuk en willen graag mee helpen afwassen.

Als alles is afgewassen en gesorteerd, is het tijd voor een bak koffie en Anja heeft gezorgd voor wat lekkers bij de koffie. Na zo'n morgen hard werken gaat dat er wel in. Er wordt nog even nagepraat en dan gaat iedereen moe, maar voldaan naar huis.

Het was een geslaagd weekend met een heleboel leuke en leerzame momenten.

De kinderen vermaken zich prima en zelfs de jongste helpt een handje mee.

Van de KNNV Bestuurstafel

Met genoeg heeft het bestuur in zijn eerste bijeenkomst van het nieuwe jaar teruggekeken naar het afgelopen jaar: veel interessante activiteiten trokken vele geïnteresseerde leden en samen kunnen we terugkijken op een geslaagd verenigingsjaar.

Onder andere een bijzonder actieve Paddenstoelenwerkgroep, een uiterst actieve Natuurbeschermingscommissie en een goed gevuld excursieprogramma, met als uitschieter de boottocht naar het Ketel- en Vossemeer, zorgden voor veel betrokkenheid bij de natuur in en om Zwolle.

Ook in het voor ons liggende jaar wil het bestuur graag de leden zoveel mogelijk betrekken bij de diverse activiteiten. De lijst met geplande activiteiten is alweer goed gevuld: lezingen, excursies en dit voorjaar ook weer een kampje op Schiermonnikoog, nog altijd de parel van onze Waddeneilanden.

Ook zullen we dit jaar doorgaan met de inventarisatie van de Helmhorst.

Ik zou zeggen: kijk eens in de activiteitenlijst en reserveer de leuke activiteiten in uw agenda!

Misschien tot ziens! Dirk Maas

Welkom bij KNNV Zwolle

In 2009 mochten wij 15 personen als nieuw lid van de afdeling verwelkomen.

Dit zijn:

Marianne Bonke- Grobben, Rutger Bremer, Boudewijn Brinkhuis, Tineke Burghard, Joke Caljouw, Everdine van Dasselaar, Gert Diepeveen, Berry Hunink, Stefanie Jegerings, Jeroen Koot, Rick Mensink, Karin Mulder, Gerrit Reitsma, Bernadet van der Veen en Jasper Zoeter.

Helaas zegden afgelopen verenigingsjaar 12 leden hun lidmaatschap op.

In de eerste zes weken van 2010 hebben al 6 personen zich als lid aangemeld:

Marc Abuys, Tim Boerrigter- van Weert, Zwanet Bosch, Marjo Looijen, mevr. Seepers – Donck en Jolien Warmelink.

Wij hopen dat de nieuwe leden een inspirerende, leerzame, groene en gezellige tijd tegemoet gaan binnen onze vereniging.

Nationale Boomfeestdag in Zwolle

De nationale viering van de Boomfeestdag wordt dit jaar gehouden in Zwolle. Dit zal zijn op woensdag 17 maart. Het thema van dit jaar is: 'Bomen maken onze buurt'. Het feest wordt georganiseerd door de Gemeente Zwolle in samenwerking met de Stichting Nationale Boomfeestdag.

Het festijn wordt gehouden op het terrein van de Oude Mars in Zwolle-Zuid, naast Zandhove, waar een nieuwe villa-wijk zal verrijzen naast het oude bos.

's Morgens is er een officieel gedeelte met vele genodigden, waaronder 700 basisschoolkinderen uit Zwolle en omgeving. Er is de finale van het Kids4Trees Songfestival en er wordt een speciale bomencirkel geplant.

Ook zal er een groenmarkt zijn. 's Middags vanaf 14.00 u. tot 15.30 u. is de groenmarkt voor iedereen opengesteld.

IVN Zwolle, KNNV Zwolle, Zwolle Groenstad, de Bijenvereniging, de Zwolse Milieuraad en Vrijwillig Landschapsonderhoud Overijssel zullen gezamenlijk vertegenwoordigd zijn met een kraam. Komt u ook een kijkje nemen?

Zie ook: www.boomfeestdag.nl.

Dank je de koekoek? (*Cuculus canorus*) door Jeroen Mulder

Nog even en we zijn deze sneeuwwitte winter al weer helemaal vergeten. De ontluikende lente zal ons op haar eigen wijze doen opleven.

De vogeltrek is in volle gang: het is een komen en gaan van vogels. Ganzen, eenden en andere vogels vliegen naar het noorden om daar te gaan broeden.

Vanuit het zuiden keren allerlei vogels terug, waaronder de zwaluw, nachtegaal, karekiet, tjiftjaf, grasmus, gele kwikstaart, boompieper en ook de koekoek. De koekoek is een van de laatste zomergasten die in ons land arriveert, in april, mei. Weldra is de koekoek weer in ons land en dan zal ook de koekoeksbloem gaan bloeien.

De koekoek staat natuurlijk het best bekend om zijn roep, waarnaar hij ook is vernoemd. Het is het mannetje dat dit geluid maakt. Hij doet dit met een gesloten snavel. Het vrouwtje maakt een heel ander geluid: zij heeft een vloeiende, hinnikende roep, die wat weg heeft van de roep van de dodaars, de kleinste onder de futen.

De koekoek is een schuwe en hierdoor ook wel wat geheimzinnige vogel.

Wil je het dier aantreffen, dan maak je de grootste kans, wanneer je gaat wandelen in een landschap waarin bouw- en weiland afgewisseld worden door lage bosjes en hagen. Ook in bossen zal men de koekoek wel aantreffen, maar eerder in weiden, moerassen en duinen. In de meeste streken van ons land is de koekoek meer weidevogel dan bosvogel.

In de vlucht heeft de koekoek wel wat weg van de duif, maar daar is zijn nek toch te dik en zijn kop te groot voor. Zijn lange staart doet hem tijdens zijn vlucht op een sperwermannetje lijken. Bij de jongen komen beide kleurvormen voor bij beide seksen. Jongen hebben een witte vlek op het achterhoofd, witte veerranden over het gehele lichaam en duidelijke, witte vlekken op de staart.

De vergelijking met de sperwer werd overigens al gemaakt in de tijd van de Grieken en Romeinen. Er zijn geschriften teruggevonden uit die tijd waarin al gesproken werd over het fenomeen vogeltrek. Ook in de Bijbel is erover geschreven. Reizen naar andere continenten was toen eigenlijk nog moeilijk te bevatten en dat een vogel ineens zou vertrekken voor een lange periode was geen algemeen gedachtegoed. Zo dacht men juist dat de koekoek in de winter veranderde in een sperwer.

Door vogels wordt de koekoek soms ook aangezien voor een roofvogel. Vogels spannen samen om een neerstrijkende koekoek te vangen. Waarnemers hebben wel eens een groep zangvogeltjes zien

Uiterlijke kenmerken:

De afbeelding is getekend door de Deense tekenaar Niels Kjærboilling. Uit: *Icones ornithologiæ Scandinaviæ*. [1875-9]

Leigrijze kop en bovendelen.

Asgrijze keel en borst.

Witte onderdelen met zwartachtige dwarsstreping.

Donkergrijze vleugels.

Grijs-zwarte staart met witte vlekken op punt en langs zijkant.

Bij vrouwtjes komt een zeldzame roodbruine vorm voor:

Kastanjebruine, zwart gestreepte bovendelen.

Wat lichtere en fijner gestreepte kop en borst.

Witte, fijn zwart gestreepte onderdelen.

Vleugels en staart donkerbruin met brede kastanjebruine strepen. Staartveren met witte punten.

samenspannen om een neergestreken mannetjeskoekoek te verjagen. Zo zag de vrouwtjeskoekoek kans in een nest van een zangvogeltje een ei te verwisselen met een ei van zichzelf.

De koekoek is de enige vogel in Europa die zulk gedrag vertoont. In de literatuur spreekt men van broedparasitisme. Een broedparasiet is een dier dat zijn eieren in het nest van een andere diersoort legt om zo niet de moeite te hoeven nemen om zijn eigen jongen uit te broeden, te beschermen, te voeden en groot te brengen.

Van eendachtigen, zwaluwen, de huismus, de spreeuw en de roek zijn ook gevallen bekend waarbij de vrouwtjes een of meer eieren in het nest van een soortgenoot of van een nauw verwante soort leggen, maar het verschil met de koekoek is dat zij zelf wel broeden. Ook zijn deze soorten waarschijnlijk niet afhankelijk van dit gedrag.

De koekoek legt haar ei veelal in nesten van kleine zangvogels. Dit is genetisch bepaald. Het vrouwtje is gespecialiseerd in één soort, namelijk de soort waardoor zij zelf is grootgebracht. Zo bestaan er dus verschillende soorten koekoeken, bijvoorbeeld: heggemuskoekoeken, karekietkoekoeken en kwikstaartkoekoeken. De kleur en afmeting van het koekoeksei zijn aangepast aan die van de betreffende waardvogel en zijn vaak alleen door kenners te onderscheiden.

Een jonge koekoek moet alles alleen doen. Het dier wordt immers grootgebracht in het

nest van een andere soort. Hij krijgt zijn eigenlijke ouders nooit te zien. Zijn echte ouders vertrekken al eind juli naar het zuiden en wachten niet op hun jong, dat nog wel een maand nodig heeft om groot en sterk te worden voor de verre trektocht naar Afrika. Hiervoor zorgen zijn pleegouders.

De jonge koekoek is nog maar net uit zijn ei gekropen en instinctief werpt hij de andere eieren uit het nest. Zijn pleegouders laten dit allemaal gebeuren en vliegen af en aan met insecten bij het zien van het wijd open gesperde bekje van het koekoeksjong.

Als het jong groot en sterk is, vliegt het zonder enige hulp naar het zuidoosten van Afrika en soms zelfs tot Zuid-Afrika. Hij heeft dan een afstand van 8.000 tot 12.000 kilometer afgelegd.

Dat het koekoeksjong weet dat het naar Afrika moet vliegen, zonder dat hij ooit zijn ouders heeft gezien, komt doordat de drang om naar die plek toe te vliegen genetisch bepaald is bij het dier.

De koekoek behoort tot de Orde der schreeuw- en klimvogels (Picariæ).

Een echte klimmer is de koekoek niet. Zou het dan wezen dat zijn koekoeksroep hem tot een schreeuwvogel maakt? Nee, ondanks dat de koekoek geen echte klimvogel is, heeft hij toch 2 tenen naar voren en 2 tenen naar achteren. Dat maakt hem tot klimvogel. Zangvogels hebben normaliter 3 tenen naar voren en 1 teen naar achteren.

De Nederlandse Rode Lijst van vogelsoorten daterend uit 2004 vermeldt de koekoek als een kwetsbare vogelsoort. Het ontbreken van de waardvogels of nesten die al in een te ver broedstadium zitten, kunnen als oorzaak gezien worden. Verder hebben de verstoring en vernietiging van het leefgebied door landbouw en de sterke afname van aantallen vlinders en kevers, door het gebruik van gifstoffen, een nadelig effect op het aantal koekoeken.

Wat een somber eind zou dit wezen, als ik jullie nu zou onthouden van het volgende gebruik: "Hoor men de koekoek, klop dan op uw beurs. De inhoud zal verdubbelen."

2010...het jaar van de biodiversiteit
 ...het jaar van het wild zwijn
 ...het jaar van de bruine kiekendief

...

De fotovraag foto: Jeroen Mulder

Weet u wat er op deze foto staat?

In de winter is het determineren van flora een vak apart. Heel wat kenmerken ontbreken, zodat het lastig is om tot de juiste soort te komen. Doet u een poging?

✉ Mail uw antwoord naar zntzwolle@planet.nl of per post naar het redactieadres.

Onder de juiste inzendingen wordt een prijs verloten: een waardebon van maar liefst € 25,-, te besteden in de Natuurwinkel Zwolle, Van Karnebeekstraat 23 te Zwolle.

Deze prijs wordt ons gratis ter beschikking gesteld door de Natuurwinkel.

De redactie van het ZNT is uitgesloten van deelname!

Antwoord op de fotovraag van de vorige keer:

Was men afgeleid door het prachtige winterweer, was de opgave te moeilijk of lag het aan het ontbreken van de vraag bij de foto? De redactie heeft geen idee. Duidelijk is wel dat er geen enkele reactie kwam op de fotovraag uit het vorige nummer van het ZNT.

De foto toonde de vrucht van een zwarte walnoot, een plant uit de okkernootfamilie (Juglandaceae). De boom komt van nature voor in het oosten van Noord-Amerika, in Texas en in Zuidoost-Canada. In Europa wordt de boom als park- en laanboom aangeplant of als onderstam voor de rassen van de okkernoot. Het hout wordt voornamelijk gebruikt voor het maken van meubels. De noot is moeilijk te kraken.

Cees Hummelen wist het juiste antwoord op de fotovraag uit ZNT nummer 3 2009 en won (zoals beloofd) een fles wijn van de Natuurwinkel Zwolle!

foto: Albert Versteegde

Drijfveren

Aan tafel met Ria Marteijn

Toen de sneeuw goddeels gesmolten was, waagde ik de oversteek per fiets van Zwolle-Zuid naar Stadshagen. Ria Marteijn (44) woont daar mooi met haar gezin in het ecologisch woonproject De Hoven. Er wachtte mij een warm onthaal met een pittige kop koffie aan de keukentafel. Op zijn kleedje lag de jeeuwel-kater te dromen over het vogelvrij houden van de tuin. Ria probeert er haar droom te verwezenlijken vanuit haar frisse nieuwe keuken. Vrolijk gekleurde tegeltjes en kasten van Flevolands essenhout vormen het decor.

Na de nodige koetjes en kalfjes en het uitwisselen van ervaringen met puberdochters, kwamen we ter zake.

Ria vertelde hoe ze vorig jaar haar baan als communicatiemedewerker bij de Natuur- en Milieufederatie Utrecht vaarwel zei en sindsdien helemaal gaat voor een nieuwe uitdaging: biologisch cateringbedrijf De Korenbloem.

'Ria, hoe kwam je ertoe deze stap te zetten?' 'Ik liep eigenlijk al 6-7 jaar rond met dit plan. In de communicatiewereld wordt veel gepraat, maar vaak blijft vaag wat nou eigenlijk je inbreng is. Ik wilde eindelijk duidelijk zichtbaar resultaat zien van mijn werk. En koken was altijd al mijn liefste bezigheid.' Ria's bedrijf kenmerkt zich door een aantal speerpunten: duurzaamheid, kleinschaligheid en levering op maat.

'Ik wil dat het zin heeft wat ik doe, voor anderen, voor het milieu'. Ze gebruikt in haar gerechten bij

voorkeur producten van het seizoen, uit eigen streek en fair-trade. Hoewel groenten en granen haar specialiteit zijn, kookt ze nietuitsluitend vegetarisch. 'Mijn vader was tuinder in Zeeland', verklaart ze. Ze is opgegroeid tussen de groenten.

Het bedrijf bevindt zich in de opstartfase. Af en toe is er een opdracht, vooral in de weekenden. Het komt nu vooral aan op het vergroten van de naamsbekendheid. 'Ik kan nu in alle vrijheid gaan uitzoeken hoe ik dit aanpak'.

Na vier jaar stopt Ria in maart ook als secretaris van IVN Zwolle.

'Ria, blijf je nog actief binnen het IVN', vroeg ik haar tijdens het tweede kopje koffie.

Ze denkt van wel, maar heeft nog geen concrete plannen. Vooral de beginjaren als secretaris waren heel intensief, dus nu wil ze het stokje graag overdragen. Misschien gaat ze iets doen met het idee van 'natuurouders'. Ouders van basisschoolkinderen worden dan opgeleid om op hun school aan de slag te gaan met natuurlessen.

'Heb je een vaatwasser?', vroeg ik haar nog op de valreep. Nee, en ook geen eigen auto. Dapper, hoor! Als u eens geen zin heeft om te koken of er is een feestje in het verschiet, kijk dan op www.cateringdekorenbloem.nl. Eet smakelijk!

Anja Bosman - de Haan

KNNV Afdelingsbestuur

voorzitter **Betty van Leeuwen**
Meidoornlaan 4, 7721 EZ Dalfsen
betty.leeuwen@planet.nl T 0529 - 43 39 69

secretaris **Wietske van Santen-de Vries**
Prins Bernhardstraat 12, 8019 XK Zwolle
secretaris@zwolle.knnv.nl T 038 - 422 04 50

penningmeester **Erwin de Visser**
Sloetmarke 41, 8016 CJ Zwolle
penningmeester@zwolle.knnv.nl T 038 - 465 96 07

**PR en communicatie /
coördinator activiteiten** **Anja Bosman-de Haan**
Scheppinckmate 53, 8014 JR Zwolle
anjabosmandehaan@hotmail.com T 038 - 465 47 35

bestuurslid **Dirk Maas**
De Doornweg 49, 8035 PD Zwolle
dirkwmaas@hotmail.com T 0529 - 42 72 55

bestuurslid **Henk van Blitterswijk**
Westenholterweg 7, 8042 AE Zwolle
vanblitterswijk-wiersma@wxs.nl T 038 - 423 41 91

natuurhistorisch secretaris **Erik van Dijk**
Donker Curtiusware 35 8014 TK Zwolle
hwj.vandijk@gmail.com T 06-22441315

Ondersteunende functies

ledenadministratie **Cor Kauw**
Sloetmarke 39, 8016 CJ Zwolle
bestlid@zwolle.knnv.nl T 038 - 465 35 92

webmaster **Johan Buitenkamp**
Goudplevierstraat 219, 8043 JL Zwolle
info@zwolle.knnv.nl T 038 - 420 21 51

website **www.knnv.nl/zwolle**
e-mailadres afdeling **info@zwolle.knnv.nl**
postadres KNNV Afdeling Zwolle
Postbus 1275
8001 BG Zwolle

Contributie KNNV

Leden € 26,25 per jaar, incl. toezending van Natura, het landelijke tijdschrift van de KNNV;
Huisgenootleden € 11,75
Regionale leden (afdelingslid) € 15,-
Gironummer: 998242 t.n.v. KNNV Zwolle.
Opzeggen lidmaatschap dient uiterlijk 15 december voorafgaand aan het betreffende kalenderjaar schriftelijk of per e-mail te geschieden bij de ledenadministrateur, Cor Kauw (bestlid@zwolle.knnv.nl). U ontvangt hiervan binnen 10 dagen een schriftelijke bevestiging. Zo niet, neemt u dan opnieuw contact op.

IVN Afdelingsbestuur

voorzitter **Heike Tack**
Stegginkmarke 20, 8016 MG Zwolle
voorzitter@ivnzwolle.nl T 038 - 3375757

secretaris **Ria Martejn**
Tiendschuurstraat 80, 8043 XS Zwolle
secretaris@ivnzwolle.nl T 038 - 444 61 07

penningmeester **Janna Drewes**
Dreessingel 85, 8015 CH Zwolle
penningmeester@ivnzwolle.nl T 038 - 466 99 15

bestuurslid **Krista Esselink**
Blaaszegge 18, 8043 LA Zwolle
bestuurslidkrista@ivnzwolle.nl T 038 - 420 06 26

bestuurslid **Marieke van Slooten**
Koningin Emmalaan 2, 8051 PD Hatterm
bestuurslidmarieke@ivnzwolle.nl T 038 - 444 02 15

bestuurslid **Marcel Tonkes**
Dreessingel 107, 8015 CJ Zwolle
bestuurslidmarcel@ivnzwolle.nl T 038 - 465 99 66

bestuurslid **Roelof Pol**
Kortenhorststraat 24, 8015 BT Zwolle
ledenadministratie@ivnzwolle.nl T 038 - 460 94 36

Ondersteunende functies

bestuurs-adviseur **Louis Zandbergen**
Drapenierlaan 27, 8043 AJ Zwolle
T 038 - 420 10 83

ledenadministratie **Roelof Pol**
ledenadministratie@ivnzwolle.nl T 038 - 460 94 36

tel. contactadres **038 - 444 61 07**

website **www.ivnzwolle.nl**
e-mailadres afdeling **ivnzwolle@ivnzwolle.nl**
postadres IVN Afdeling Zwolle e.o.
Postbus 272
8000 AG Zwolle

Contributie IVN

Donateurs minimaal € 7,95 per jaar;
Leden (actief) € 13,60 per jaar, incl. toezending van Mens en Natuur; Huisgenootlid € 6,80.
Gironummer: 124197 t.n.v. IVN Zwolle
Wijzigingen m.b.t. het donateurs- en lidmaatschap schriftelijk doorgeven aan postadres of per e-mail: ledenadministratie@ivnzwolle.nl

Indien onbestelbaar retour zenden aan:

Postbus 1275
8001 BG Zwolle

ZwolsNatuurTijdschrift

Jaargang 17 nummer 1, maart 2010

Verschijnt 4 keer per jaar in een oplage van 700 exemplaren.

Redactie

Anja Bosman-de Haan, Jeroen Mulder, Bernadet van der Veen, Albert Versteegde,
Nicole Vervoort, Erwin de Visser

Eindredactie

Anja Bosman-de Haan, Nicole Vervoort

Vormgeving

Nicole Vervoort

Druk

Drukkerij Veldman, IJsselmuiden

Redactieadres

Kattenwinkelweg 12
8015 PW Zwolle
T 0529-481488

e-mail: zntzwolle@planet.nl

Aanleveren van kopij voor het ZNT:

Liefst digitaal zonder opmaak via e-mail of op CD aan het redactieadres.

Geschreven, niet uitgetypte kopij sturen aan:

IVN afdeling Zwolle e.o.
Postbus 272
8000 AG Zwolle

Het ZNT is het gezamenlijke tijdschrift
van IVN en KNNV, beide afdeling Zwolle

ontwerp omslag: Henni van Dijk